

بررسی عوامل مؤثر بر استفاده دانشجویان کشاورزی از منابع کتابخانه^۱

یوسف حجازی

دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه تهران

مسعود رضایی

دانشجوی دکتری آموزش کشاورزی دانشگاه تهران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۸۳/۴/۱

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر استفاده دانشجویان کشاورزی از منابع کتابخانه است. جامعه آماری این تحقیق را ۱۸۶ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران که در سال های ۸۲، ۱۳۸۱ مشغول به تحصیل بوده اند تشکیل می دهد. نتایج حاصل از آزمون F نشان می دهد که میزان استفاده دانشجویان از منابع کتابخانه مرکزی بر حسب معدل تفاوت معنی داری با یکدیگر دارد. نیز نشان می دهد که میزان استفاده دانشجویان از کتابخانه مرکزی، تخصصی گروه، و خارج از دانشکده از نظر تعداد ساعات مطالعه و تعداد کتاب های امانت گرفته شده دارای تفاوت معنی داری از نظر راهبردهای تدریس و یادگیری نیز بین سه کتابخانه فوق تفاوت معنی داری وجود دارد. تحلیل رگرسیون رضایت دانشجویان از کتابخانه نشان می دهد که ۱۷/۵ درصد از تغییرات استفاده دانشجویان از منابع کتابخانه مرکزی به متغیرهای ارائه خدمات، فراهم بودن پایتان نامه و گزارش های علمی، روزآمد بودن مجلات داخلی و خارجی و سرعت و سهولت در دسترسی به منابع و ۱۶/۲ درصد از تغییرات در استفاده دانشجویان از منابع کتابخانه تخصصی به زمان مورد استفاده از کتابخانه و روزآمد بودن منابع تخصصی داخلی بستگی دارد. کلید واژه ها: کتابخانه، استفاده کننده، منابع اطلاعاتی، راهبردهای تدریس، یادگیری، کشاورزی

^۱ هزینه این طرح از محل اعتبارات معاونت پژوهشی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران تامین گردیده است که بدین وسیله از آن معاونت محترم تشکر و قدردانی می گردد.

مقدمه

دانشگاه‌ها سازمان‌هایی هستند که تربیت متخصصان جامعه را بر عهده دارند. دانشگاه‌های امروزی با در اختیار داشتن امکانات وسیع، انبوه دانشجویان و پژوهشگران و ابزارهای تحقیقاتی در موقعیتی قرار دارند که انتظار می‌رود در زمینه‌های مختلف دست به پژوهش بزنند. از جمله ابزارهای عمده تحقیق، کتابخانه است و هیچ دانشگاهی بدون داشتن کتابخانه کارآمد و مفید نمی‌تواند به رسالت خود دست یابد. در دانشگاه‌های امروزی نقش کتابخانه به اندازه‌ای برجسته است که تصور دانشگاه بدون کتابخانه اساساً میسر نیست. کتابخانه در ساختار دانشگاهی عاملی بسیار مهم به شمار می‌آید. وظیفه خطیر کتابخانه‌های دانشگاهی رساندن علوم بشری به طالبان آن است. کتابخانه‌های دانشگاهی در تمام طول سال تحصیلی شاهد آمد و رفت استفاده‌کنندگان هستند و طبیعی است که هر مراجعه‌کننده‌ای در پی کسب اطلاعات خاصی به کتابخانه رجوع کرده و خواهان دریافت مطالب خویش باشد. کتابخانه‌های دانشگاهی سعی می‌کنند که با کار انتخاب و تهیه مواد ضروری و مورد درخواست استفاده‌کنندگان، سازماندهی و عرضه بهتر خدمات در سطح وسیع‌تر و برای رشته‌های متعدد و در سطوح مختلف به تحقیقات کادر آموزشی، دانشجویان و کلیه استفاده‌کنندگان در سطحی گسترده و تخصصی کمک کنند. اهمیت کتابخانه دانشگاهی روز به روز بیشتر می‌شود و به عنوان مرکز گردآوری و اشاعه اطلاعات علمی و نیز تأمین امکانات تحقیق برای پژوهشگران از اهمیت روزافزونی برخوردار می‌گردد. از نظر پژوهشگران، استادان، و دانشجویان، کتابخانه دانشگاه عاملی نقیصت‌کننده و اثرگذار در پژوهش و تدریس است.

تحقیق حاضر سعی دارد تا از طریق جمع‌آوری نظرات دانشجویان، تأثیر عواملی چون رضایت مندی و نقش راهبردهای تدریس یادگیری را در استفاده از کتابخانه مورد بررسی قرار دهد. این تحقیق همچنین رابطه میان معدل، جنسیت، و مقطع تحصیلی را با میزان استفاده از کتابخانه مورد بررسی قرار داده است.

پیشینه تحقیق

کالوی^۱ (۲۰۰۳) کتابخانه های دانشگاهی را از مکان هایی می داند که در آینده استفاده عظیمی از آنها خواهد شد کلابو^۲ (۲۰۰۲) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که اکثر دانشجویان کتابخانه دانشگاه را بر کتابخانه عمومی ترجیح می دهند و دلیل اصلی آن وجود اطلاعات در این کتابخانه ها برای انجام تکالیف است. کرافورد^۳ (۲۰۰۲) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که افراد به منظور رفع نیازهای اطلاعاتی و کتابخانه ای خود از منابع کتابخانه های عمومی بیش از کتابخانه های دانشگاهی بهره مند می شوند و زنان بیش از مردان از کتابخانه های خارج از دانشگاه استفاده می کنند. مکولی^۴ (۱۹۹۷) گزارش می دهد که دانشجویان استفاده فراوانی از کتابخانه ها می کنند و برای دسترسی به موادی که توسط کتابخانه دانشگاه خودشان تامین نمی شوند به کتابخانه های دیگر مراجعه می کنند. فراسکا^۵ (۱۹۹۲) در پژوهش خود دو گروه دانشجو انتخاب کرد: یک گروه تحت آموزش مهارت های استفاده از منابع مرجع قرار گرفتند و گروه دوم بدون آموزش بودند. پس از اتمام دوره آموزشی، نتایج آزمایش نشان داد که دانشجویان آموزش دیده در زمینه استفاده از منابع کتابخانه به مراتب تواناتر از دانشجویان فاقد آموزش هستند. بنابراین، پیشنهاد کرد که دوره های آموزشی در این زمینه به عنوان یک ضرورت مورد توجه قرار گیرد. اوبرت^۶ (۱۹۸۸) اشاره می کند که مطالعه نیازها و علایق دانشجویان برای استفاده بیشتر آنها از کتابخانه اهمیت دارد. کشاورز (۱۳۸۳) نشان داد دانشجویان علوم کتابداری و اطلاع رسانی در فرایند جست و جوی خود به ترتیب در مراحل ارزیابی نتایج به ۳۵/۶۳ درصد، فرمول بندی و اجرای پرسش با ۲۷/۴۲ درصد، گزینش منبع با ۱۷/۳۲ درصد، استخراج اطلاعات با ۱۴/۹۹ درصد، دریافت مسئله با ۲/۸۲ درصد و توقف/ تامل با ۱/۷۸ درصد بوده اند. غلامی (۱۳۸۰) در تحقیق خود تحت عنوان "ارزیابی کیفی مجموعه کتابخانه های

¹ Calloway

² Clabo

³ Crawford

⁴ Macauley

⁵ Frasca

⁶ Obert

دانشگاهی شهرستان اصفهان^۲ به این نتیجه رسید که رشد کمی مجموعه کتابخانه‌ها با رشد مراجعان همگام نیست. مجموعه کتابخانه‌های مورد مطالعه به لحاظ کمی زیر سطح استاندارد هستند. استفاده از امانت بین کتابخانه‌ای جهت تامین برخی نیازهای اطلاعاتی توسط ۶۴ درصد از کتابخانه‌ها انجام می‌گیرد، ولی فقط ۲۰ درصد آنها فهرست منابع کتابخانه را تهیه کرده‌اند.

متین (۱۳۷۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسید اگر چه بیشترین نیازهای تخصصی اعضای هیات علمی از طریق کتابخانه مرکزی دانشکده تامین می‌گردد، اما کتابخانه گروه‌های آموزشی نیز در تامین نیازهای تخصصی اعضای هیات علمی نقش قابل توجهی دارد. کیفیت مجموعه کتابخانه مرکزی دانشکده کشاورزی و منابع موجود در آن متوسط تا خوب ارزیابی شده است. وضعیت منابع کتابخانه گروه‌های آموزشی گیاه پزشکی و اقتصاد کشاورزی مطلوب تر از بقیه گروه‌ها و وضعیت منابع کتابخانه گروه آموزشی علوم و صنایع غذایی ضعیف تر از سایر گروه‌های آموزشی است. پور مؤمنی و اصلانی ملایری (۱۳۷۸) در تحقیقی نشان دادند که نیاز آموزشی با ۶۹/۳ درصد، علاقه شخصی با ۴۱ درصد، تحقیق اجباری کلاسی با ۳۴/۶ درصد، و مطالعه روزنامه و مجله با ۱۴/۶ درصد به ترتیب علل مراجعه دانشجویان به کتابخانه بوده است. بیاتی (۱۳۷۶) اشاره می‌کند که میزان رضایت مندی دانشجویان از مجموعه سازی، خدمات مرجع، قوانین و مقررات کتابخانه‌ها، تجهیزات و امکانات رفاهی، خدمات عمومی، و خدمات کامپیوتری در حد متوسط است. فدایی عراقی (۱۳۷۳) به علت یسای عدم پویایی بخش مرجع کتابخانه‌های دانشگاهی پرداخته، و با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه حضوری، از دانشجویان و اساتدان دانشگاه نظر سنجی کرده است. نتایج تحقیق نشان داد که تعریف مرجع و فرهنگ کتابداری و کتابخانه در بین اساتدان و دانشجویان شناخته شده نیست و به منظور برطرف کردن این نقیصه بزرگ، آموزش را به عنوان یک ضرورت مورد توجه قرار داده است. ملکی نوچه دهی (۱۳۷۳) در تحقیق خود نشان داد که جنبه‌های مختلفی مانند تمایل و توانایی کتابداران در پاسخگویی به پرسش‌های مراجعان، نحوه ارتباط کتابداران با مراجعان، قوانین کتابخانه در ارتقاء سطح علمی مراجعان، تهیه کتب مورد نیاز، دستیابی به منابع از طریق مراجعه مستقیم به قفسه‌ها و عدم وجود نسخ متعدد از کتب مورد نیاز، رضایت خاطر

مراجعان را به همراه نداشته است. احمدی پور (۱۳۷۰) مجموعه های ضعیف و ناقص، کمبود متخصصین در امور کتابداری و نبود شکل و انسجام میان کتابداران، عدم همکاری کافی بین کتابخانه ها، ضعف یا فقدان بخش های مرجع و راهنما و عدم استفاده صحیح از خدمات کتابخانه را از مسائل و مشکلات کتابخانه های دانشگاه مازندران می داند.

روش تحقیق

جامعه آماری این تحقیق را ۱۸۶ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران از بین ۵۴۲ نفر دانشجو که در سال ۸۲-۱۳۸۱ مشغول به تحصیل بوده اند و حداقل ۵ مرتبه در طول سال به منظور امانت کتابخانه دانشکده مراجعه نموده اند تشکیل می دهند. از مجموع نمونه های مورد بررسی ۷۷/۴ درصد پسر، ۲۲/۶ درصد دختر، ۷۹ درصد دانشجویان کارشناسی ارشد و بقیه دانشجویان مقطع دکتری می باشند. در این تحقیق متغیر وابسته یعنی استفاده از منابع کتابخانه براساس دو گویه ساعات مطالعه در کتابخانه و تعداد کتب امانت گرفته شده محاسبه گردیده است. متغیر های مستقل عبارتند از: ۱) رضایت از شرایط و امکانات کتابخانه شامل تنوع منابع کتابخانه، نحوه خدمات رسانی و ارتباط کتابداران با مراجعان، امکانات و تسهیلات کتابخانه، روزآمد بودن منابع کتابخانه، ۲) راهبردهای تدریس و یادگیری شامل تکالیف درسی، تدوین پایان نامه، مطالعه تکمیلی و جبرانی، دستیابی به اطلاعات جدید و ۳) ویژگی های مربوط به جنسیت، معدل دروس گذرانده شده، رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی است. اطلاعات لازم براساس سه نوع کتابخانه مرکزی دانشکده کشاورزی، کتابخانه تخصصی گروه های آموزشی و کتابخانه های خارج از دانشکده جمع آوری گردیده است.

یافته های تحقیق

براساس اطلاعات به دست آمده، ۱۷/۲ درصد از افراد مورد مطالعه در رشته زراعت و اصلاح نباتات تحصیل می کنند که بیشترین فراوانی را شامل می شوند. کمترین فراوانی مربوط به رشته صنایع غذایی است که برابر با ۲/۷ درصد است.

معدل ۶۶/۷ درصد از نمونه‌های مورد مطالعه بیشتر از ۱۵ درصد و فقط ۰/۵ درصد از آنها دارای معدل کمتر از ۱۴ هستند.

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که ۸۴/۴ درصد از دانشجویان در روز کمتر از یک ساعت در کتابخانه مرکزی دانشکده مطالعه می‌کنند ۷۵/۳ درصد از دانشجویان کمتر از یک ساعت در کتابخانه تخصصی گروه و ۷۷ درصد کمتر از یک ساعت در کتابخانه‌های خارج از دانشکده مطالعه می‌کنند. ۴۶/۲ درصد در ماه یک جلد کتاب از کتابخانه تخصصی گروه و ۶۸/۱ درصد یک جلد کتاب از کتابخانه‌های خارج از دانشکده دریافت می‌کنند.

جدول ۱. میزان استفاده از کتابخانه براساس ساعات مطالعه و تعداد کتاب امانت

گرفته شده

کتابخانه	میزان استفاده	ساعات مطالعه در روز (درصد)		تعداد امانت کتاب در ماه (درصد)		
		کمتر از یک	۱-۲	بیش از ۲	یک جلد	۲-۳
کتابخانه مرکزی دانشکده	۸۲.۴	۷۱.۹	۷.۷	۶۲.۹	۱۹.۲	۱۷.۹
کتابخانه تخصصی گروه	۷۵.۳	۱۶.۱	۸.۶	۲۶.۲	۲۹.۶	۲۴.۲
کتابخانه خارج از دانشکده	۷۷	۱۱.۵	۱۱.۵	۶۸.۱	۱۲.۸	۱۷.۶

نتایج در جدول ۳ نشان می‌دهد که تعداد ساعتی که دانشجویان از کتابخانه مرکزی دانشکده بر حسب معدل، تفاوت معنی‌داری با یکدیگر دارد و دانشجویان دارای معدل بالاتر بیشتر از کتابخانه مرکزی استفاده می‌کنند.

جدول ۲ مقایسه میزان استفاده از کتابخانه بر حسب متغیرهای منتخب

متغیر	کتابخانه		مرکزی		تخصصی گروه		خارج از دانشکده	
	P	F یا t	P	F یا t	P	F یا t	P	F یا t
جسیت		۰/۸۶۲		۰/۳۱۸		۰/۱۸۹		۰/۱۷۷
رشته تحصیلی		۰/۰۶۲		۰/۸۹۸		۰/۰۸۵		۰/۵۶۶
معدل		۳/۰۹۱		۰/۰۲۸		۰/۸۰۲		۰/۱۷۸
مقطع تحصیلی		۲/۰۱		۰/۱۵۸		۰/۲۹۳		۰/۳۳۹
								۰/۲۷۱
								۰/۶۰۲

نتایج در جدول ۳ نشان می دهد که تعداد ساعاتی که دانشجویان در روز مصرف مطالعه در کتابخانه مرکزی، کتابخانه تخصصی گروه، و کتابخانه های خارج از دانشکده می کنند در سطح ۱ درصد تفاوت معنی داری با یکدیگر دارد. دانشجویان ساعات بیشتری را برای مطالعه در کتابخانه تخصصی گروه ($2/12 =$ میانگین نمره) در ردیف دوم قرار دارند و در طول روز دانشجویان وقت بیشتری را در این کتابخانه ها برای مطالعه صرف می کنند. کتابخانه های خارج از دانشکده ($1/95 =$ میانگین نمره) در ردیف دوم قرار دارند و در طول روز دانشجویان وقت بیشتری را در این کتابخانه اختصاص می دهند. ساعات مطالعه دانشجویان در طول هفته نیز در کتابخانه تخصصی گروه ($2/09 =$ میانگین نمره) بیش از سایر کتابخانه هاست، ولی با آنکه دانشجویان در طول روز از کتابخانه های خارج از دانشکده استفاده بیشتری می کنند، در طول هفته ساعات استفاده آنها از کتابخانه مرکزی بیش از کتابخانه های خارج از دانشکده است. تعداد جلد کتاب هایی را که دانشجویان در ماه از کتابخانه های مذکور دریافت می کنند نیز در سطح ۱ درصد تفاوت معنی داری با یکدیگر دارند. تعداد کتاب هایی که دانشجویان در ماه از کتابخانه تخصصی گروه ($2/24 =$ میانگین نمره) دریافت می کنند بیشتر از کتابخانه مرکزی ($2 =$ میانگین

نمره) و امانت از کتابخانه مرکزی بیشتر از کتابخانه های خارج از دانشکده (۱/۷۶ = میانگین نمره) است.

جدول ۳. آزمون فریدمن تفاوت میان کتابخانه های مختلف از نظر میزان استفاده

استفاده از کتابخانه میانگین نمره	کتابخانه مرکزی	کتابخانه تخصصی گروه	کتابخانه خارج از دانشکده	ضریب کای اسکور	معنی داری سطح
تعداد ساعات مطالعه در روز	۱،۹۳	۲،۱۲	۱،۹۵	۱۱،۳۵	۰،۰۰۳
تعداد ساعات مطالعه در هفته	۱،۹۹	۲،۰۹	۱،۹۲	۶،۹۸	۰،۰۳۰
امانت کتاب در طول ماه	۴	۲،۲۲	۱،۷۶	۳۲،۰۱	۰،۰۰۰

نتیجه آزمون فریدمن (جدول ۴) تفاوت معنی داری را در استفاده دانشجویان از کتابخانه های مرکزی، تخصصی گروه، و کتابخانه های خارج از دانشکده به منظور تهیه تکالیف درسی نشان می دهد. دانشجویان از کتابخانه تخصصی گروه بیشتر از سایر کتابخانه ها برای تهیه تکالیف درسی استفاده می کنند و از کتابخانه های خارج از دانشکده کمتر از سایر کتابخانه ها استفاده می کنند. دانشجویان برای تدوین پایان نامه نیز از کتابخانه گروه (۲/۲۰ = میانگین نمره) بیشتر از کتابخانه مرکزی (۱/۹۶ = میانگین رتبه) و کتابخانه های خارج از دانشکده (۱/۸۴ = میانگین نمره) استفاده می کنند.

جدول ۴. آزمون فریدمن تفاوت میان کتابخانه های مختلف از نظر راهبردهای تدریس

و یادگیری

استفاده از کتابخانه راهبردهای تدریس و یادگیری	کتابخانه مرکزی	کتابخانه تخصصی گروه	کتابخانه خارج از دانشگاه	خریبه های کای اسکور	سطح معنی داری
تهیه تکالیف	۱/۹۲	۲/۱۷	۱/۹۱	۸/۵۱	۰۰۰۱۴
درس	۱/۸۶	۲/۲۰	۱/۸۴	۱۲/۴۶	۰۰۰۰۱
تدوین پایان نامه	۱/۹۰	۲/۰۹	۲/۰۱	۲/۰۲	۰۰۱۳۳ ^{ns}
تکمیلی و جزئی	۲/۰۱	۱/۹۲	۲/۰۷	۲/۴۳	۰۰۲۸۶ ^{ns}
کتاب اطلاعات جدید					

نتیجه آزمون F نشان می دهد که رضایت دانشجویان از کتابخانه های مختلف از نظر تنوع منابع کتابخانه در سطح ۱ درصد معنی دار است و دانشجویان به ترتیب از کتابخانه مرکزی (۲۱/۲۸ = میانگین)، کتابخانه تخصصی گروه (۱۸/۱۳ = میانگین)، و کتابخانه های خارج از دانشگاه اظهار رضایت می کنند. نحوه خدمات رسانی و ارتباط با مراجعان در سه کتابخانه مذکور نیز در سطح ۱ درصد معنی دار است. رضایت دانشجویان از نحوه ارائه خدمات در کتابخانه تخصصی گروه بیش از کتابخانه مرکزی و در کتابخانه مرکزی بیشتر از کتابخانه های خارج از دانشگاه است. رضایت دانشجویان از امکانات و تسهیلات کتابخانه های مرکزی، تخصصی گروه و کتابخانه های خارج از دانشگاه است. رضایت دانشجویان از امکانات و تسهیلات کتابخانه های مرکزی، تخصصی گروه و کتابخانه های خارج از دانشگاه نیز در سطح ۱ درصد معنی دار است. دانشجویان از امکانات کتابخانه مرکزی رضایت بیشتری دارند و رضایت آنها از امکانات کتابخانه گروه کمتر از سایر موارد

است. این رضایت حاکی از آن است که امکانات کتابخانه مرکزی بیشتر است. با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که رضایت دانشجویان از روزآمد بودن منابع کتابخانه تخصصی گروه، کتابخانه مرکزی دانشکده و کتابخانه های خارج از دانشکده معنی دار است. رضایت دانشجویان از بروز بودن منابع کتابخانه مرکزی بیشتر از کتابخانه تخصصی و در مورد کتابخانه تخصصی نیز بیشتر از کتابخانه های خارج از دانشکده است (جدول ۵).

جدول ۵. آزمون F تفاوت میان کتابخانه های مختلف از نظر میزان رضایت

دانشجویان از کتابخانه					
میانگین	کتابخانه مرکزی	کتابخانه تخصصی گروه	کتابخانه خارج از دانشکده	F	سطح معنی داری
رضایت از کتابخانه					
تنوع منابع کتابخانه	۲۱/۲۸	۱۸/۱۳	۱۷/۲۷	۱۶۸۷/۶۲	۰/۰۰۰۰**
نحوه ارتباط با مراجعان	۱۸/۵۰	۱۸/۷۲	۱۳/۷۵	۲۰۶۲/۸۵	۰/۰۰۰۰۰۰**
امکانات و تسهیلات	۱۳/۹۹	۱۰/۵۰	۱۱/۱۶	۱۲۹۵/۵۰	۰/۰۰۰۰**
روزآمد بودن منابع	۸/۹۷	۷/۵۶	۷/۲۶	۱۰۸۳/۶۴	۰/۰۰۰۰**

نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون نقش راهبردهای تدریس و یادگیری در استفاده از کتابخانه در جدول شماره ۶ نشان داده شده است. میزان R در ارتباط با تدوین پایان نامه در کتابخانه مرکزی ۰/۰۲۸ و در کتابخانه تخصصی گروه ۰/۱۹۳ است که نشان می‌دهد ۲/۸ درصد تغییرات در استفاده از کتابخانه مرکزی و ۱۹/۳ درصد تغییرات در استفاده از کتابخانه تخصصی گروه به تدوین پایان نامه بستگی دارد. ضمناً هیچ یک از متغیرهای مستقل توان ورود به معادله رگرسیون کتابخانه های خارج از دانشکده را نداشته است.

جدول ۶. نقش راهبردهای تدریس و یادگیری در استفاده از کتابخانه

کتابخانه	متغیر	R	R ²	B	سطح	نتایج
مرکزی	تشدید	۰/۶۶۸	۰/۰۲۸	۰/۱۶۸	۰/۱۲	گام ۱
	پایان نامه					
تخصصی	تدریس	۰/۴۳۹	۰/۱۹۳	۰/۲۶۶	۰/۰۰۰	گام ۲
گروه	پایان نامه					

در جدول ۷ نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون رضایت دانشجویان از کتابخانه در استفاده از کتابخانه نشان داده شده است. در ارتباط با کتابخانه مرکزی متغیرهای رضایت از ارائه خدماتی از قبیل تکثیر و فیلم و ... فراهم بودن پایان نامه و گزارش های علمی، روزآمد بودن مجلات داخلی، روزآمد بودن مجلات خارجی و سرعت و سهولت در دستیابی به منابع در گام پنجم وارد معادله شدند. میزان R در ارتباط با متغیرهای فوق در گام پنجم ۰/۴۱۸ است. ضریب تعیین نیز در کتابخانه مرکزی ۰/۱۷۵ است که نشان می دهد ۱۷/۵ درصد از تغییرات در استفاده دانشجویانو از منابع کتابخانه مرکزی به پنج متغیر فوق بستگی دارد. در مورد کتابخانه تخصصی گروه متغیرهای رضایت از زمان مورد استفاده از کتابخانه و روزآمد بودن منابع تخصصی داخلی وارد معادله شدند. میزان R در ارتباط با دو متغیر فوق ۰/۴۰۳ است. ضریب تعیین نیز در کتابخانه تخصصی گروه ۰/۱۶۲ است که نشان می دهد ۱۶/۲ درصد از تغییرات در استفاده دانشجویان از منابع کتابخانه تخصصی به زمان مورد استفاده از کتابخانه و روزآمد بودن منابع تخصصی داخلی بستگی دارد. هیچ یک از متغیرهای مستقل توان ورود به معادله رگرسیون کتابخانه های خارج از دانشکده را نداشته است.

جدول ۷ نقش رضایت دانشجویان از کتابخانه در استفاده از کتابخانه.

کتابخانه	متغیر	R	B	B	سطح معنی داری
مرکزی	اولیه خدمات از قبیل تکثیر...		۰۰۳۵۹	۰۰۱۸۰	۰۰۰۶
	فراهم بودن پایان نامه و گزارشات علمی		۰۰۱۵۰۳	۰۰۰۲۸۸	۰۰۰۳
	روزآمد بودن مجلات داخلی		۰۰۱۵۷۸	۰۰۳۴۰	۰۰۰۲
	روزآمد بودن مجلات خارجی		۰۰۲۰۵	۰۰۳۴۴	۰۰۰۳
	سرعیت و سهولت در دسترسی به منابع	۰۰۱۷۵	۰۰۲۸۶	۰۰۱۸۲	۰۰۰۴۹
گروه	زمان مورد استفاده از کتابخانه	۰۰۲	۰۰۱۶۲	۰۰۳۶۵	۰۰۰۰۶
	روزآمد بودن منابع تخصصی داخلی		۰۰۲۱۳	۰۰۲۲۹	۰۰۰۰۹

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج به دست آمده چنین استنباط می‌گردد که دانشجویان دارای معدل بالاتر استفاده بیشتری از کتابخانه مرکزی دارند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که:

۱. میزان استفاده دانشجویان از کتابخانه از نظر جنسیت و رشته تحصیلی تفاوت معنی داری را نشان نداد. بنابراین دانشجویان دختر و پسر در رشته های مختلف تحصیلی به یک اندازه از کتابخانه استفاده می‌کنند.
۲. ساعات مطالعه دانشجویان در کتابخانه تخصصی گروه در طول روز و در طول هفته بیش از سایر کتابخانه ها می باشد. دلیل این امر وجود کتابخانه های تخصصی در درون گروه ها و تخصصی بودن منابع آنها می باشد. نتایج تحقیق نشان می دهد از اعمال قوانین و مقررات ساده تر به منظور استفاده از کتابخانه در کتابخانه های تخصصی گروه های آموزشی می باشد. دانشجویان کشاورزی با استفاده از کارت دانشجویی قادرند کتب مورد نیاز خود را از گروه اخذ نمایند، در حالیکه به منظور استفاده از کتابخانه های خارج از دانشکده از جمله کتابخانه

وزارت جهاد کشاورزی و کتابخانه سازمان غذا و خواربار جهانی (FAO)، شرایط ویژه ای وجود دارد که دسترسی دانشجویان را به کتب مورد نیاز خود مشکل تر می نماید. دانشجویان برای استفاده از این کتابخانه ها ناچارند در کتابخانه به مطالعه کتب بپردازند که به دلیل بعد مسافت و محدودیت زمانی کمتر به این کتابخانه ها مراجعه می نمایند.

۳. در رابطه با تهیه گزارش های علمی، تکالیف درسی و کنفرانس های دانشجویی نتایج نشان می دهد که استفاده از کتابخانه تخصصی توسط دانشجویان بیش از کتابخانه دانشکده و کتابخانه های خارج از دانشکده می باشد. یکی از دلایل این امر وجود پایان نامه های دانشجویی است. دانشجویان مطالب مورد نیاز خود را راحت تر از این منابع کسب می نمایند. البته با توجه به اینکه کتابخانه های خارج از دانشکده دارای مجلات تخصصی زیادی هستند، ولی به دلیل محدودیت هایی که به آن اشاره گردید دانشجویان کمتر از این منابع علمی استفاده می نمایند.

۴. نظرات دانشجویان در رابطه با تنوع منابع کتابخانه، امکانات و تسهیلات روزآمد بودن منابع مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که دانشجویان در رابطه با تنوع منابع کتابخانه و روزآمد بودن منابع از کتابخانه مرکزی رضایت بیشتری دارند. دلیل این امر آن است که منابع موجود در این کتابخانه از تنوع بیشتری برخوردار می باشد، زیرا روزنامه ها، مجلات و منابع جدید در دانشکده کشاورزی بیشتر در اختیار کتابخانه مرکزی قرار می گیرد. همچنین تحقیق حاضر نشان می دهد که دانشجویان از امکانات و تسهیلات کتابخانه مرکزی رضایت خاطر بیشتری دارند. دلیل این امر وجود امکاناتی نظیر دستگاه های تکثیر و خدمات اداری بهتر و بیشتر است. کتابخانه مرکزی در تمامی ساعات و حتی در مواقع ضروری از جمله زمان امتحانات به طور شبانه روزی آماده خدمات رسانی به دانشجویان می باشد، در حالی که در کتابخانه های تخصصی گروه کلیه خدمات توسط یک نفر صورت می گیرد و در برخی از ساعات روز ممکن است تعطیل باشد.

۵. نتایج نشان داد رضایت دانشجویان از ارتباط با مراجعان در کتابخانه تخصصی گروه ها بیشتر می باشد. وجود قوانین و مقررات ساده برای استفاده از کتابخانه تخصصی و ارتباط مداوم و مستمر کارکنان کتابخانه های تخصصی گروه

ها با دانشجویان موجب افزایش رضایت مندی دانشجویان از نحوه برخورد با مراجعان در کتابخانه های تخصصی شده است.

مآخذ

- احمدی پور، مهدی (۱۳۷۰). "بررسی و ارزیابی کتابخانه های دانشکده ای دانشگاه مازندران". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- بیانی، کیانوش (۱۳۷۶). "بررسی میزان رضایت مندی مراجعان از خدمات کتابخانه های دانشگاه ها و دانشکده های فن شهر تهران". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- بور مؤمنی، عباسعلی و محسن اصلانی ملایری (۱۳۷۸). "مقایسه اطلاعات کتابخانه ای دانشجویان سه دانشکده پرستاری، توانبخشی و بهداشت دانشکده علوم پزشکی اصفهان در سال ۱۳۷۸". طرح پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان.
- غلامی، طاهره (۱۳۸۰). "ارزیابی کیفی مجموعه کتابخانه های دانشگاهی شهر اصفهان". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- مطایب عراقی، م.ع (۱۳۷۳). "اهمیت پژوهش در دانشگاه ها و ارتباط آن با بحث مرجع". ارائه شده در سومین سمینار سراسری کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی (۹-۷ آبانماه ۱۳۷۳). خلاصه مقالات و سخنرانی های ارائه شده کرمان: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
- سازمان اسناد و کتابخانه ملی (۱۳۸۳). "بررسی فرایند اطلاع حویلی پیوسته دانشجویان کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه های دولتی شه تهران". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- مثنی، آذر (۱۳۷۹). "بررسی میزان همدستگی میان کتب موجود کتابخانه دانشکده کشاورزی با نیازهای آموزشی و پژوهشی اعضای هیات علمی دانشکده". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- مدکی توجه دهی، مجید (۱۳۷۳). "بررسی نظرات دانشجویان در مورد خدمات کتابخانه های شهید بهشتی در نیمسال دوم تحصیلی ۷۳-۱۳۷۲". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

- Calloway, M.(2003). "Paper Use and Recycling in Academic Libraries".
Electronic Journal of Academic and Special Librarianship, V.4.No.2-3.
- Clabo,A. Carrie.(2002). "A Study of the library use practices of High School in three East Tennessee Counties". A dissertation presented to the faculty of department of educational leadership and policy analysis, East Tennessee state university.
- Crawford, J.(2002). "The use of other libraries by students at Glasgow Caledonian university", Glasgow Caledonian university library.
- Frasca, M.A.(1992). "A multidisciplinary approach to information mahayent and critical appraisal Instruction: A control study". *Bull-med-Lib-Assoe*, Jan.
- Macaulay,P.(1992), "Distance education research students and their library use". *Australian Academic & Research libraries*, Vol.28.No.3
- Obert,B (1988). "Collection development through Student Surveys and Collection analysis". *Illinois Library*, Vol.70, Issue 1,P 46-50.